

Jordi Oliveras

Catalans, un esforç menys!

Un dia, en una xerrada a Manlleu sobre música pop a Catalunya, jugava amb aquesta historieta. Si un alienígena visités el país, fent un treball d'exploració, i després informés als seus companys alienígenes, podria donar-se la següent conversa. Li preguntarien: –Com són els catalans? I ell respondria: –Són gent molt preocupada per la seva identitat. I llavors, dirien, –I com és aquesta identitat que tant els ocupa? I l'explorador respondria: –Són gent molt preocupada per la seva identitat.

Amb això intentava plantejar la idea que per a mi, la qüestió identitària, si més no parlant de música, impedeix desenvolupar allò que podria ser la intenció de qualsevol persona interessada en la pròpia cultura, i probablement de qualsevol artista: expressar un món propi, vinculat a una gent, uns sentiments, uns materials i un lloc concrets.

Pensava en els grups de *rock català* dels noranta, que eren vistos i admirats per l'ús de l'idioma, però que, a banda d'això, empraven recursos musicals aliens i d'altres èpoques, i cantaven lletres que al·ludien a imaginaris d'allò més convencionals. La identitat anava pel davant, i no calia gaire més.

Pensava també en l'escena de l'entorn metropolità de Barcelona de la mateixa època, amb un munt de grups que cantaven en anglès i feien música més propera a les modes internacionals del moment, ja que, sota el meu punt de vista, també estaven marcats per la preocupació identitària «en negatiu», fugint de qualsevol semblança al *rock català* (ni a la *movida* dels vuitanta), en tots els aspectes formals i lingüístics. Les seves lletres i voluntat expressiva, segons es podia deduir en moltes de les seves entrevistes, no anaven gaire més enllà d'aquests gestos.

I pensava també en l'actual generació pop, més propera musicalment al folc (ja, les generalitzacions sempre són parcials,...), més permeable al món en el sentit que proposava, que durant un lapse temporal van estar, potser afortunadament, una mica abandonats de la pressió mediàtica, i que en l'actualitat es troben en un nou procés de captura simbòlica per identificar-los amb el país.

Aquesta és d'alguna manera la meua mirada sobre la qüestió de la identitat. Penso que si alguna cosa tenim en comú els catalans i les catalanes, tant diferents i diversos entre nosaltres en tantes altres coses, és que som especialistes en el tema identitària. Tothom ha hagut de pensar i sentir a parlar sobre el tema. És gairebé impossible viure a Catalunya i no tenir un vocabulari i repertori d'opinions sobre la qüestió de la identitat.

Passa així, tant si som molt «de la ceba» i vivim en aquest món conformat per bolets, música i tradicions suposadament ancestrals, seny, rauxa i caràcter emprenedor, com si som dels «cosmopolites» que pretenen haver superat la dimensió territorial de la seva vida, vivint en un món de vincles fràgils i conceptuals, ja que, encara que es dissimuli, també hi ha una definició forta a partir de la negació de la identitat.¹ També és el cas, és clar, de les persones que han de conciliar la seva vida aquí amb arrels culturals d'un altre lloc, sigui perquè han immigrat, perquè els seus antecessors ho han fet, o perquè s'han emparellat aquí. Ningú escapa a la reflexió identitària.

I de la mateixa manera que ho aplicava a la creació musical en aquella xerrada a Manlleu, sovint em pregunto si aquesta obsessió nacional no és un impediment per desplegar uns vincles més reals o més generosos amb el nostre entorn. Em pregunto, i em responc afirmativament, si la millor condició per fer créixer una cultura pròpia no hauria de ser oblidar aquest deure de tenir una posició envers la cultura. Em dic que la qüestió de la identitat ens fa opacs a qualsevol intent de construir, o simplement veure, vincles amb realitats més concretes.

* * *

Perquè, d'altra banda, si alguna cosa em resulta amable de la idea de país és el que té d'invitació a atendre com són els nostres vincles amb les persones i el territori que tenim a prop, siguin els que siguin, et resultin amables o no, formin part de la teva constel·lació mental o no.

No ho tinc clar tot això dels trets nacionals. Sí, és clar, alguna cosa devem tenir en comú els que vivim en un mateix lloc pel fet de tenir un clima similar, i de creuar-nos més sovint entre nosaltres que amb gent que viu en altres llocs del planeta, però sobre aquest fet és construeixen moltes fantasies que es fan servir com a veritats.

En canvi, que compartim un territori, encara que els nostres caràcters puguin ser molt diferents i fins i tot tenir poc a veure, és una evidència. I aquest sí que és un bon motiu per plantejar-nos com ho fem. Elaborar el veïnatge físic i immediat, aquell que gairebé t'ha tocat per atzar, diferent a les complicitats escollides, pot ser d'allò més saludable.

No ho dic per una qüestió de generositat o de civisme. És una mica com la necessitat de mantenir el contacte amb els pares. Per molta ràbia que en algunes ocasions ens facin, tenim un vincle amb ells, en aquest cas més profund que el territorial, que hem de cuidar per a cuidar-nos a nosaltres mateixos.

Davant un món tant mental i amb tanta xarxa virtual de relacions, posar aten-

1. De fet, aquesta divisió, que potser és molt anys vuitanta, sembla que ja s'ha superat, i ara ja hi ha la possibilitat de ser cosmopolita i «de la ceba» al mateix temps, sense haver de triar.

ció en allò que tenim físicament a prop no em sembla mala cosa, i a això és al que em remet pensar en el país.

Acordar amb els que tenim a prop unes normes noves per la nostra irremeiable vida en comú, podria ser un bon exercici.

* * *

Sigui com sigui, tant aquella identitat menys preocupada per la identitat, com aquesta nova constitució que refés el veïnatge amb els que tenim a prop, els voldria ben petits. La voluntat d'un poble em fa pensar en una mena de força vampírica que xucla totes les nostres energies.

Si hem de reconstruir alguna cosa, que sigui per deixar de fer. Menys pressió, menys normes, menys de tot. Qualsevol empresa que ens proposem que sigui per deixar de muntar empreses. A mí una Catalunya plena de *barcelones world*, estatués disfressades i grans festivals em fa més por que il·lusió.

Jo m'imagino l'estratègia per un món millor d'aquesta manera. Com una acció en la que són més determinants les coses que s'han de deixar de fer que les coses pendents de fer. No us sembla que darrera la major part dels problemes que tenim hi ha algú que estaria millor si tingués les mans quietes? Que la solució de tantes coses seria que algú deixés de fer?

És com veig, tornant a la música, aquella escena musical que hi va haver entre finals dels anys noranta i els primers anys del mil·lenni, els del lapse. Un bon grapat de joves van fer música durant un temps amb poques expectatives d'èxit i sense pressió mediàtica. Potser ells ho varen trobar a faltar, –perquè sovint es confon el carinyo amb la publicitat–, però, vist amb perspectiva, jo crec que aquella manca de pressió ambiental va fer possible un dels millors moments en la música catalana dels darrers anys.

El món seria infinitament millor si algunes coses es deixessin de fer, si algunes persones deixessin d'actuar, si alguns reptes de creixement deixessin de tenir lloc, si algunes normes poguessin improvisar-se cada cop que fessin falta.

Si és per una Catalunya així, amb una identitat provisional, sobrevinguda i mal acotada, i amb una constitució que ens cuidés i s'estalviés grans projectes, jo m'hi apunto.